

**Затверджені
Рішенням Президії МКАС при ТПП
України від 27 липня 2023 року**

РЕКОМЕНДАЦІЇ ПРЕЗИДІЇ МКАС ПРИ ТПП УКРАЇНИ (ICAC) ЩОДО ДЕЯКИХ ПИТАНЬ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛОЖЕННЯ ПРО АРБІТРАЖНІ ЗБОРИ ТА ВИТРАТИ

Президія МКАС при ТПП України відповідно до пункту 2 частини четвертої статті 7 Регламенту МКАС при ТПП України проаналізувала арбітражну практику застосування Положення про арбітражні збори та витрати (додатку до Регламенту) і з метою забезпечення єдності арбітражної практики відзначила таке.

1. У практиці МКАС при ТПП України мають місце непоодинокі випадки, коли після завершення формування складу Арбітражного суду позивач звертається із заявою про припинення арбітражного розгляду під час першого засідання у справі у зв'язку із добровільною сплатою відповідачем боргу та одночасно просить повернути йому 25% сплаченого арбітражного збору, а решту його стягнути з відповідача.

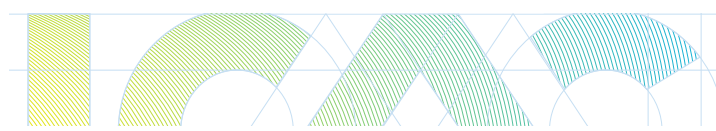
Підпункт «б» пункту 2 розділу IV Положення про арбітражні збори та витрати передбачає, що, *у разі припинення арбітражного розгляду Арбітражним судом під час першого засідання у справі без винесення рішення по суті спору, позивачу повертається без реєстраційного збору 25% арбітражного збору.*

Із змісту наведеної норми випливає, що вона застосовується у тих випадках, коли позивач не висуває вимог, задоволення яких передбачає необхідність винесення арбітражного рішення. У такому разі арбітражний розгляд припиняється постановою, яка виноситься Арбітражним судом відповідно до частин другої та третьої статті 67 Регламенту МКАС при ТПП України, і на підставі підпункту «б» пункту 2 розділу IV Положення про арбітражні збори та витрати *позивачу повертається без реєстраційного збору 25% арбітражного збору, а решта сплаченого арбітражного збору відноситься на позивача.*

У разі, коли позивач заявляє вимогу про часткове покладення витрат із сплати арбітражного на відповідача, має місце інша правова ситуація, відмінні особливості якої зумовлені:

по-перше, необхідністю винесення арбітражного рішення, оскільки відповідно до Конвенції про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень, Нью-Йорк, 1958 р., об'єктом визнання та виконання може бути *лише арбітражне рішення*;

по-друге, необхідністю виконання приписів, передбачених статтею 60 Регламенту МКАС при ТПП України, зокрема необхідності обґрунтування покладення на відповідача арбітражного збору.

Вимога позивача про покладення витрат із сплати арбітражного збору на відповідача *унеможлиблює припинення арбітражного розгляду постановою та зумовлює необхідність винесення арбітражного рішення, що у свою чергу виключає часткове повернення позивачу сплаченого ним арбітражного збору.*

Тому, якщо арбітражний розгляд припиняється у зв'язку із добровільною сплатою відповідачем боргу і при цьому позивач заявляє вимогу про стягнення арбітражного збору з відповідача, Арбітражний суд при прийнятті рішення про припинення розгляду справи і покладення арбітражного збору на відповідача повинен перевірити обґрунтованість такого покладення, зокрема на підставі аналізу матеріалів справи та наданих позивачем доказів погашення відповідачем заборгованості, виявити чи дійсно відповідач порушив зобов'язання, і чи ним дійсно був погашений борг у повному обсязі після пред'явлення позивачем позову до МКАС при ТПП України.

2. Практика МКАС при ТПП України свідчить, що арбітражний розгляд переважної більшості справ завершується винесенням рішення по суті спору.

У таких випадках, як правило, не виникає питань щодо розподілу арбітражного збору, оскільки Арбітражні суди вирішують їх відповідно до розділу VI Положення про арбітражні збори та витрати, який передбачає, що:

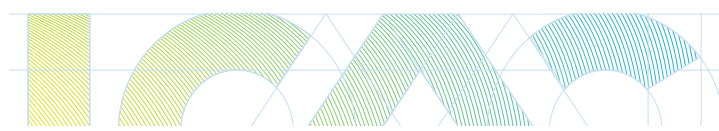
«1. Якщо сторони не домовилися про інше, арбітражний збір покладається на сторону, проти якої було винесене рішення, за винятком випадків, коли діють інші правила.

2. Якщо позов було задоволено частково, арбітражний збір покладається на відповідача пропорційно розміру задоволених позовних вимог і на позивача – пропорційно тій частині позовних вимог, в якій йому було відмовлено».

Положення про арбітражні збори та витрати не містить приписів щодо того, як необхідно вирішувати питання про арбітражний збір у разі добровільної часткової або повної сплати боргу відповідачем під час арбітражного провадження. Арбітражна практика свідчить, що сторони в таких випадках часто досягають домовленості і щодо питання про відшкодування сплаченого позивачем арбітражного збору. Якщо такої домовленості між сторонами немає, склад Арбітражного суду, враховуючи конкретні обставини справи, йде шляхом покладення арбітражних витрат, як правило, на відповідача, мотивуючи рішення тим, що добровільна сплата боргу відповідачем є дієвим підтвердженням відповідачем обґрунтованості позовних вимог.

Водночас у цих випадках по-різному вирішується питання про підставу покладення на відповідача витрат із сплати арбітражного збору у справах, у яких борг сплачено добровільно (повністю або частково) після звернення до МКАС при ТПП України з позовом. Так, в одних випадках Арбітражні суди посилаються на пункт перший розділу VI Положення про арбітражні збори та витрати як підставу такого рішення, а в інших – на розділ IX згаданого Положення.

Президія вважає *правильним і логічним* посилання на пункт перший розділу VI Положення про арбітражні збори та витрати, оскільки ситуація щодо розподілу арбітражного збору, у разі добровільної сплати боргу відповідачем після подачі

позову, з правової точки зору є *ідентичною* тій, коли борг на день слухання справи не сплачений і позов задовольняється. Підтвердженням цього є те, що в обох випадках, виносячи рішення про покладення арбітражного збору на відповідача, склади Арбітражних судів мотивують своє рішення одними і тими ж доводами – *обґрунтованістю і правомірністю* вимог позивача.

Що стосується розділу IX Положення про арбітражні збори та витрати, то він передбачає, що Арбітражний суд, *ураховуючи обставини конкретної справи*, може встановити інший розподіл арбітражного збору, ніж той, що передбачений розділом VI Положення про арбітражні збори та витрати. Мова йде про *особливі* обставини, які, на думку складу Арбітражного суду, можуть обумовити необхідність ухвалення рішення про інший, ніж передбачено *пунктом першим розділу VI* Положення про арбітражні збори та витрати, розподіл арбітражного збору.

3. Останнім часом в арбітражній практиці МКАС при ТПП України проявилися різні підходи до вирішення питання про відшкодування витрат, понесених позивачем у зв'язку із сплатою арбітражного збору, у тих справах, де *позивач вимогу про відшкодування таких витрат не заявив*.

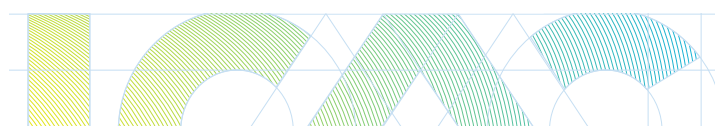
В окремих справах Арбітражні суди, виносячи рішення про задоволення позову, *відносять витрати із сплати арбітражного збору на позивача*, мотивуючи це тим, що позивач ані у позовній заяві, ані у ході арбітражного розгляду *не заявив вимогу про відшкодування таких витрат за рахунок відповідача*. В інших справах, незалежно від того, заявив позивач вимогу про відшкодування витрат із сплати арбітражного збору чи ні, *у разі задоволення позову та за відсутності домовленості сторін спору про розподіл арбітражного збору*, Арбітражні суди *стягують арбітражний збір з відповідача* на підставі розділу VI Положення про арбітражні збори та витрати.

Президія МКАС відмічає особливості встановлення розміру, сплати та відшкодування арбітражного збору. Згідно з частиною четвертою статті 15 Регламенту МКАС при ТПП України витрати зі сплати арбітражного збору не включаються до ціни позову. Розмір арбітражного збору є строго фіксованою величиною залежно від ціни позову і не потребує доказування. До сплати арбітражного збору у повному обсязі справа залишається без руху. У розділі VI Положення про арбітражні збори та витрати, яке є невід'ємною частиною Регламенту МКАС при ТПП України, містяться чіткі правила відшкодування арбітражного збору:

1) *арбітражний збір покладається на сторону, проти якої було винесене рішення (за винятком випадків, коли сторони домовились про інше, або ж коли діють інші правила);*

2) *у разі часткового задоволення позову, арбітражний збір покладається на відповідача пропорційно розміру задоволених позовних вимог і на позивача – пропорційно тій частині позовних вимог, в якій йому було відмовлено.*

Ці норми мають імперативний характер і повинні застосовуватися Арбітражними судами незалежно від того, *заявив позивач вимогу про відшкодування витрат із*

сплати арбітражного збору, чи ні. Винятком з цього правила можуть бути випадки, коли позивач з якихось мотивів заявив про те, що згадані витрати він бере на себе, або сторони домовились про інший розподіл витрат позивача щодо сплати арбітражного збору.

